

Jean Bilquin

Uit het zwart gat

In zijn gele boerderij in Drongen vertelt Jean Bilquin hoe hij na zijn grote tentoonstelling in het Elzenveld in Antwerpen in een zwart gat was beland. Dat Elzenveld was een droom. Die ruimte! Maar de tentoonstelling was eind oktober afgesloten, en hoe lang zal hij dit keer nog moeten wachten voor hem nog eens zo'n kans zou worden geboden. "Als je het vooruitzicht op zo'n tentoonstelling hebt is het tien keer makkelijker werken. Maar dat is zo triestig bij ons. Het overkomt je zo zelden".

Ook de magere weerklink in de pers had hem ontgoocheld. En hier en daar had iemand hem gezegd dat je toch maar beter niet zo'n dingen kon tonen. Christus die als een groot donker vlak werd afgebeeld, een zwart gat zeg maar, men vond het wat al te gortig. De Christus had op Bilquin's versie van Da Vinci's Laatste Avondmaal gefigureerd. "En het waarom van zo'n schilderij weet je natuurlijk altijd maar achteraf. Ik ben al van kleinsaf niet katholiek opgevoed. Integendeel zelfs. Maar er waren verschillende andere zaken die mij in dat prachtige tafereel van Da Vinci inspireerden. Het feit bijvoorbeeld dat eten daar de mensen verbindt. Het is iets wat mij eindeloos fascineert, het feit dat de mens de dingen verslindt om te kunnen overleven, en geen andere keuze heeft. Dat er dingen worden kapot gemaakt in naam van het leven. Die voortdurende metamorfose en cirkelgang-ik ben er haast tot in het ziekelijke mee bezig".

Hij was over de apostelen beginnen lezen. Wilde zich in hun gedachten inleven. Maar dat bleek onmogelijk. "Ze bleven niet meer dan abstracties, tekens. En centraal zat een figuur die niet meer bestaat. Zo een aanhang, zo een devotie, je kan je het vandaag niet meer inbeelden. Het is er uiteindelijk op uitgedraaid dat ik elk die personages op een afzonderlijk doek heb geschilderd. Van de anderen gescheiden, eenzaam. En dat centraal een zwart werk kwam te hangen, abstract. Het is niet zuiver zwart. Het gekke is dat als ik er nu naar kijk, ik er ook een figuur in begin in te herkennen. Maar het was dus allerminst mijn bedoeling om

een werk te maken dat tegen Christus te keer gaat. Ik geloof niet in hem, maar dat is nog iets anders dan tegen iemand aan gaan schoppen. En trouwens: door het zwart schemert een rijk palet aan kleuren".

Wie hem daar ziet zitten, met die elegante foulard wat ouderwets om de hals geknoopt, weet dat hij er de man niet naar is om wild om zich heen te schoppen. Zijn oeuvre is de laatste jaren als een lange rusteloze lijn die als een nomade van het ene werk naar het andere glijdt. Die verdwijnt, en dan weer verschijnt, op zoek naar een volgende configuratie. Altijd op weg, altijd onaf. De lijn neemt de zachte loop van water. Laat zich leiden. Her en der laat ze ook wat sporen van een nieuwe metamorfose na. Maar nooit is ze echt brutaal. Op de tentoonstelling in het Elzenveld werd ook nog een serie zeefdrukken getoond, die in een bibliofiele uitgave gebundeld werden, "Van 12 tot 12". Zoals dat bijna altijd het geval is in de catalogi van Bilquin, werden de begeleidende teksten geschreven door heren van stand, wetenschappers die ook het dichten niet kunnen laten, Karel Boullaert, en Freddy Creus. De ene is professor esthetica, de andere professor klassieke talen. Waarom voelen juist kunstzinnige historici en filosofische dichters zich tot zijn oeuvre aangetrokken? Omdat ze er zichzelf in geportretteerd zien. Uit de fragmenten die de hand op het papier of de doeken heeft straalt de lokroep van de oude, archetypische verhalen die hen zo nauw aan het hart liggen. Zijn personages zijn meer dan zomaar mensen. Ze dragen in zich de echo van de

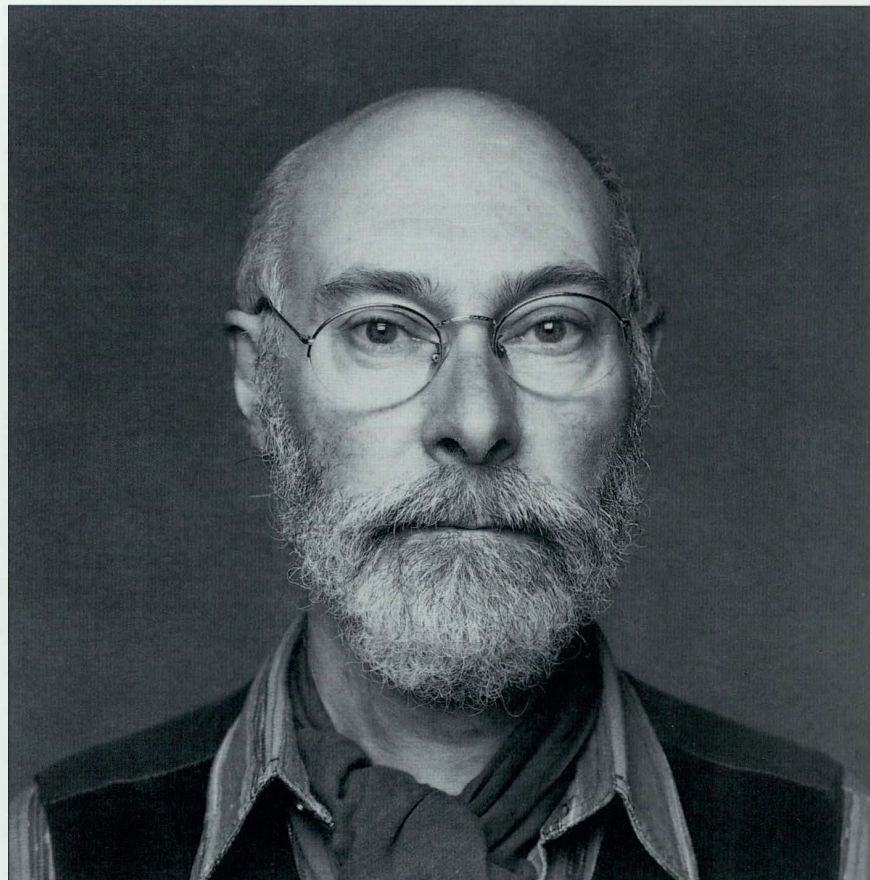

foto: Jacques Sonck

mythen uit een ver verleden en hun helden. Anno 1995 is het oeuvre van Bilquin is als de geschiedschrijving zelve: het enige wat bleef zijn wat potscherven.

Niet zonder weemoed spreekt Bilquin over de lelijkheid die steeds breder om zich heen grijpt. Want neem nu de Academie van Gent, waar hij ook les geeft. Toen hij er als jongen van 13 ging studeren, hing daar een betoverende sfeer. Al die classicistische beelden! Vandaag merk je nog amper een verschil tussen de academie en het eerste het beste hospitaal. Hij is van 1938, en hij kan niet zeggen dat hij onder de oorlog geleden had. Ook achteraf ging het alsmaar beter. Niet alleen met hem, maar ook met de mensheid in het algemeen. Maar nu: als je alleen al eens de politiek bekeek. Leugen en bedrog. En dat persé willen vasthouden aan postjes!

Wie zijn oeuvre bekijkt doorheen de jaren ziet hoe

het steeds meer elke hovast liet varen, en lichtvoetig en vluchtig van de ene metamorfose naar de andere bleef gaan. In zijn geest is Bilquin een nomade. "Alles verandert, onophoudelijk, en verscheidenheid is dan ook altijd een sleutelwoord tot mijn werk geweest. Maar de meesten onder ons willen dat zoveel mogelijk verenigen. En ik kan niet zeggen dat nomadische mij in dank wordt afgenomen. Onophoudelijk klinkt die roep om zekerheid, eenheid. Ook in mijn werk. Een heldere visie, een ideologie, en een god die duidelijk zichtbaar in het midden troont- ze kunnen niet zonder".

MAX BORKA